

מלא ריק

חלל גלריית
"המעבדה" עצמו הוא
האובייקט בתערוכה
של רוני בן פורת.
והוא מצליח ללכוד
בתוכו את הצופה

רוני בן פורת עושה מעשה אמין בחלל "המעבדה". גם כמובן הישיר של תוכן התערוכה שלה, אבל בעיקר מפני שמה שהיא מנסה ליצור נעשה בתנאים אובייקטיביים כמעט כלתי אפשריים ולמרות זאת מתגבר על כל המכשולים ומצליח להגיע למטרה: מרחב שנוכחות בו תחושה ואוירה חזקות, שאי אפשר להתעלם מהן.

כמעט שלא רואים כלום, כי אתה מוקף ערפל. ממש, לא מטפורי. הוא לא סמיך עד כדי כך, הוא פשוט מושך בהתחלה את כל תשומת הלב. ואז מגלים את החלל הלבן שפרט למקור אור בודד בקצהו, הוא לצורך העניין ריק.

נבהיר מיד שלא מדובר בתרגיל אוונגרדי משעשע אך ריק מתוכן מהותי כסגנון "האורות נדלקים

רוני בן פורת, פרט מתוך המיצב "אתחול", 2021. תחושה של מעבר בין ממדים

יוצר אשליה של עומק, משל מדובר במין גרסת מדע בדיוני לכאר, כש כל הכפלה של ריבוע הניאון הדויה מעט יותר מקודמתה, ובסופו יש דבר אי אפשר לראות תחתית, ש שם רק חושך. האמנית נכחה במקום כשביקרת בתערוכה ואמרה שהרי בוע מסמל בעבורה את המוות, או את הלא-ידוע, והנה עוד מושג-יטוד בלקסיקון שלי: הלא-ידוע שהוא הלב ההכרחי, בהגדרה, של כל מעשה אמנות, הדבר שתמיד יחסום כל ניסיון אנושי, אנושי מדי, לפענחה עד תום ולרותמה למטרה או תפקיד חד-משמעיים.

אחרי כדקה-שתיים בחלל מגילים את ההתערבויות של בן פורת: שלוש מדרגות (לבנות, הכל לבן, גם הרצפה, לכן נדרש כיסוי הגעליים) צמודות לקיר, מובילות למבוי סתום ולכן מצטמצמות למגוון האסור יציאות שיכולות להיות לצופה ממדרגות כמדרגות, ללא פונקציה, מטרה או שימוש. בצד השני של החדר מדרגות בנויות כטריבונה קטנה, באחד מקצותיה חרוך שמכניס טיפה אור יום (לבן) מבחוץ ומאפי שר לראות מספיק כדי לטפס עליה ולצפות בחלל בישיבה. במרכז החדר עמוד שפאתו קעורה, היוצר אחת משתי דיסאוריינטציות או אשליות אפשריות: יש הנשענים על העמוד במחשבה שהוא רבוע, אני מצאתי את עצמי בזה בו ממרחק סנטימטרים ספורים כי חשבתי שאין שם כלום. חשבתי שהערפל נעשה סמיך יותר. אם הייתי צועד קדימה הייתי חובט את ראשי.

החוויה המתוארת לעיל היתה גולת מהצופה דקה או שתיים מסיבוב הגלריות שלו, אלמלא אל-מנט הסאונד המגיע ממחוזות ז'אנר האמביאנט דרן: המהום מונוטוני בא הולך (שיצר ניר גייקוב יונסי), מתגבר ומשנה טונים ואז נעלם שוב בהדרגה. הסאונד מחזיק את החלל ומאפשר "ממד כמעט רליגיוז... המתחבר אל הנפש" ככתוב בטקסט האוצרותי של שרון תובל. בן פורת אומרת שיש מבקרים שאישרו שחוו משהו כסגנון ומעלה אפשרות מלהיבה נוספת לחשוב על העבר האור. החלל-הוא-האובייקט יוצר אווירה שלוקחת את העניין צעד נוסף קדימה אל הריק המדיטיטיבי: הצופה שנכנס לאווירה מוצא את עצמו צופה בעצמו לצורך העניין, ובמובן המדיטיטיבי והקונספטואלי האובייקט הוא אפילו לא הצופה כגוף בחלל - האובייקט נעלם לחלוטין. כל זה יישמע טיפה דרמטי מדי למי שייכנס ולא יתחבר. אני התחברתי. החלל שאב, מרגיע,

רחמי, עושה חשק להישאר בתוכו ולא לעשות כלום, העיקר לא לצאת חזרה לרחוב. העיקר להישאר תלוי בין האין ליש, להתמהמה, לא להיוולד אל תוך העולם, לא להיכנס למלבוש הפיו, לא להתחיל לחיות. זה ההישג של בן פורת. אתה נשאר בחלל למרות שברמה הפרטית ואית את מה שיש בו מבינים אחי רי שניות ספורות. אתה צופה בכלום האולטימטיבי, העילאי, ההרמוני. כמובן זה עבודתה של בן פורת הפוכה מתערוכות הכלום המושלמת A-Okay של ענהאל ברקוביץ ומי כל לופט, שעליה כתבתי במרץ השנה, שם המסר של הכלום היה אכזרי ומאיים, ערעור על השאיפה לסדר הרמוני ועל הראייה כאמנות הדובדבן בן על הקצפת של ההרמוניה הזו.

ההישג הנוסף שלה הוא שהיא הצליחה להכניס את הצופה לאווירה לכידה ועוטפת למרות שמדי פעם אפשר לשמוע את התנועה על רחוב הרצל, או קול של רדיו או שמא שיחה החדרת מכעד לחרך האור או העובדה שאי אפשר ממש לפוצץ את החדר עם מכונת העשן כי התברר שהיא מפעילה את גלאי העשן של בניין תואר שני של בצלאל ש"המעבדה" כעצם נמצאת בתחתית. או העובדה שהטקסט האוצרותי מעמיס על התערוכה רפרנסים בצורה מופרות, תוקפנית ממש. הטקסט יומרני ומגלומני ברמה שמאיימת לקבור את האמנית ועבודתה. זה אגוצנטרי, לא הגון, לא הולם ולא ממש רלוונטי. אין שום צורך להידרש לקזימיר מלביץ, אניש קאפור, גוטפריד לייבניץ, דני קרוון, אבשלום, רייצ'ל וויטרד, אמ.סי. אשה, הארי, אלברט איינשטיין וגיימס טורל בטקסט באורך דף A4 וקצת. לא אכנס לשאלה מדוע חלק מהשוואות והאסוציאציות לא נכונות, מתאמצות או מופרכות כי זה לא משנה. הנייים-דרופינג הזה מוגזם. תובל ראוי לכל המחמאות על שאיפשר לבן פורת להפוך את החדר המסכן והצדדי הזה לסוג של מקדש, חבל רק שכניגוד לחללי פרינג' אחיים בעיר ששומרים על הציווי הפואטי-אך-מידתי של אוסקר וויילד "כולנו כביבים, אבל חלקנו מביטים אל הכוכבים", הוא לחץ פול גו כמעשה איקרוס. לא נורא, העיקר שכסופו של דבר לא נעשה נוק. התערוכה עובדת. □

רוני בן פורת, "אתחול". אוצר: שרון תובל. המעבדה (הרצל 119, תל אביב). ו' שבת 14:00-10:00, או בתיאום מראש, 054-4379757. עד 1.1.2022

וכבים" של מרטין קריד, העובדה שזכתה בפרס טרנר ב-2001 שאין בה כלום - חדר בטייט בריטיין שהאור שבו אכן כבה ונדלק בכל חמש שניות. בן פורת יוצרת אווירה של ריק, שבהתחלה אכן נראה כמו הקצנה עד לכדי האלהה של מושג "הקובייה הלבנה" הניטרלית כאמנות, זו שמאפשרת הסרה מק"סימלית של הסחות דעת מהאמנות עצמה. רק שאצל בן פורת, כאמור, החלל הוא היצירה.

האור בקצה המנהרה הוא האובייקט היחיד בחדר שאפשר להתייחס אליו כנפרד מהחלל עצמו, כנוסף עליו. מדובר בריבוע הקבוע בתוך הרצפה ובתוכו סליל ניאון, רבוע גם כן, שימוש כאפקט מראה שיש. חדרון סתמי ובו פח פלסטיק שחור גדול שבו כיסויים חד-פעמיים לנעליים שיש לעשות לפני הכניסה מבעד למסך (אפשר גם לחלוץ אותן). במלים אחרות, יש טקס הכנה. פונקציונלי וקצרצר, אבל טקס. המסך הוא השער המפריד בין הממדים ובין המצבים הרגשיים. האנלוגיה השנייה שלי קשורה כתמיד לדייוויד לינץ, ואם אפשר ספציפית "טווין פיקס", מה טוב. אפשר להמשיך את החלל שכנתה בן פורת ל"לשכה לבנה" המסתורית מהסדרה.

הנה, נכנסים מבעד למסך, וכפי נים, כמבט ראשון, אין כלום. כמובן כסיסי, החלל עצמו הוא האובייקט, הוא התערוכה. בהתחלה באמת אני חסר תקנה עם צמד האנלריות הקבועות שלי אבל הן בלתי נמנעות בצורה בוטה, או הכה נסיר אותן מהדרך מיד על ההתחלה: כן, נוכחת כאן התחושה הספציפית ביותר שהיא התמצית של תענוג העלייה על מתקן לונה פארק - התחושה של חציית שער ומעבר בין ממדים: נקודתית, ממד היום-יום ועובתו אל ממד שלא אכנה בשמות טעונים ("קסום" למשל), אבל שהוא שונה בתכלית.